

Tobiasz Targosz
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
e-mail: tobiasz.targosz@gmail.com

Droga do doliny D’rung¹, czyli o chińskim „wewnętrznym kolonializmie”

Abstract

The Road to the D’rung Valley. Study of Chinese “Internal Colonialism”

The paper is an attempt at presenting some problems concerning current situation of the D’rung ethnic minority in the area of Dulongjiang in north-west Yunnan province, China. The primary objective of the research was documentation of the current situation of D’rungs people. The results of the fieldwork became the pretext for the discussion of Chinese “internal colonialism”. D’rungs were recognized by the Chinese authorities as “primitive communist” which, with the help of Communist government should make smooth transition to the next stage, which was a “modern” Chinese communism. Unfortunately in the process, they fell into dependence on the Chinese government. The main markers of their identity: the practice of tattooing, language and beliefs are gradually disappearing. Noticeable is the lack of continuity in the transmission of knowledge and traditions. The progressive decrease in the number of D’rung people raises serious questions about their future.

Keywords: Chinese Ethnic minorities, D’rung people, internal colonialism.

W pierwszych dwóch tygodniach maja 2014 roku we współpracy z Maksymem Shvedov z Uniwersytetu w Tomsku przeprowadziłem badania terenowe, które objęły wioski Kongdang, Konggan, Xiongdang, Pukawang, Xiao Chala w prefekturze Gongshan, chińskiej prowincji Yunnan. Badania dotyczyły współczesnej sytuacji zamieszkującej ten region mniejszości etnicznej D’rung. Szczególną

¹ W artykule stosuję nazwę D’rung za transkrypcją przyjętą przez językoznawcę Randy J. La Polla. W literaturze funkcjonują inne możliwe warianty: Dulong (chińska nazwa w systemie zapisu *pinyin*), Tsarong (nazwa brytyjska) oraz Nung (nazwa birmańska).

rolę w określeniu problemu badawczego odegrały prace antropologów: Francuza Stéphane'a Grosa oraz wywodzącego się z ludu D'runng, Li Jinminga. Warte wyróżnienia są także prace lingwisty, Sun Hongkai, autora pierwszej gramatyki języka D'runng.

Podstawowym celem badawczym była dokumentacja sytuacji D'runngów tuż przed zakończeniem ostatniego etapu budowy drogi łączącej ten region z resztą prowincji. Wyniki przeprowadzonych badań terenowych stały się impulsem do rozważań nad zjawiskiem „wewnętrznego kolonializmu” (Hind 1984: 543–568). Chiński model „wewnętrznego kolonializmu” rozumiany jest w tej pracy jako strategia administracji państwowej stosowana w relacji do podporządkowanych jej władzy peryferyjnych wspólnot mających odrębną kulturę i język. Przez użycie różnych narzędzi nacisku: ekonomicznego, administracyjnego, politycznego następuje ich stopniowa asymilacja w obrębie szerszych ram narodu. Zrealizowany projekt badawczy mieści się, zgodnie ze słowami Claude'a Lévi-Straussa, nie tyle w ramach antropologii, co bardziej entropologii, dyscypliny zajmującej się badaniem przejawów procesów dezintegracji (Houtman 1999: 6).

Prefektura Gongshan, zlokalizowana w tybetańskim regionie Kham, od wieków stanowiła kulturowy pomost między Tybetem, Chinami a Azją Południowo-Wschodnią. Współcześnie region określa się w żargonie władz prowincji jako: „biedny górski dystrykt” (Gros 2014: 83). Administracyjnym centrum prefektury jest mające status miejski Liuku, stanowiące także ważny punkt komunikacyjno-transportowy. W ostatnich latach, z uwagi na politykę rządu, w regionie nastąpił powolny wzrost liczby mieszkających Chińczyków Hanów. Dominują oni w administracji, branży usługowej oraz przedsiębiorstwach komercyjnych.

Oficjalny język prefektury to język Lisu, regionalny *lingua franca*. Oprócz niego występują tutaj południowo-zachodni dialekt języka mandaryńskiego, różne warianty języka Nu, D'runng, tybetańskiego, a także birmańskiego. Granice językowe są w tym regionie płynne. Podobnie jest w wypadku podziałów religijnych i etnicznych. Katolicyzm, protestantyzm, buddyzm tybetański, szamanizm i animizm od wieków pokojowo współistnieją obok siebie. Najlepszym tego świadectwem jest częsta sytuacja, w której członkowie jednej rodziny są wyznawcami różnych religii. Potwierdziły to przeprowadzone przez nas wywiady z mieszkańcami wsi Bingzhongluo.

Znajdująca się w Gongshan dolina rzeki Dulong² to obszar, który przez wieki pozostawał we względnej izolacji, na co wpływ miały słabo rozwinięta sieć dróg oraz surowe, górskie warunki. Po stronie chińskiej dolinę rzeki zamieszkuje około 4000 osób, z czego prawie 95% ludności stanowią D'runng. Lud ten stanowi najmniejszą grupę etniczną w prowincji Yunnan. W stosunku do danych z 2000 roku, kiedy to ich populacja liczyła 7420 osób, w 2010 roku nastąpił niepokojący spadek tej liczby do 6900 osób.

² Znana w Birnie jako Irrawadi.

Lud D'runng od wieków znajdował się w systemie trybutarnych zależności w stosunku do bardziej rozwiniętych cywilizacyjnie sąsiadów wywodzących się z ludów: Naxi, Tybetańczyków i Lisu. W ramach systemu *bang-nam* D'runng jako niebuddyści i ludzie etnicznie różni od Tybetańczyków stawali się ich niewolnikami. Liczne wzmianki na ten temat możemy odnaleźć w zachodnich źródłach z przełomu XIX i XX wieku. Warto zacytować zwłaszcza relacje Williama Rockhilla, który wspomina: „Mówiąc o Tsarong, należy pamiętać, że niewolnictwo istnieje tam w formie bardziej nasilonej niż w jakiegokolwiek innej części Tybetu” (Rockhill 1881: 285–286). Podobny obraz ludu D'runng pozostawia Frederick Marshman Bailey w swoim opisie podróży po Chinach i Tybecie, pisząc:

[...] znaleźliśmy tutaj wielu niewolników karłowatej rasy prawdopodobnie Nungs, którzy zostali przywiezieni z kraju zwanego przez Tybetańczyków Tsong Yul [...]. Mężczyzna mierzył cztery stopy cztery cale [...], jedna kobieta miała tatuaż na twarzy (Bailey 1945: 89).

Również angielski botanik Frank Kingdon-Ward w opisie swoich podróży po wschodnich Himalajach w latach 20. i 30. XX wieku wspominał o wywodzących się spośród D'runng tybetańskich niewolnikach:

Po raz kolejny przekraczaliśmy Salween [...], cały ładunek był przewożony przez karłowatych niewolników Nung, zarówno kobiety, jak i mężczyzn. Te pierwsze miały tatuaż w kolorze indygo pomiędzy oczami (Kingdon-Ward 1923: 284).

Wraz ze zwycięstwem Komunistycznej Partii Chin nastąpiło formalne „wyzwolenie” D'runngów. To wówczas do doliny dotarli pierwsi chińscy etnografowie i lingwiści, badający etniczną i językową różnorodność Chin z polecenia partii. Brak historii długotrwałej opresji ze strony Chin sprawił, że obecność chińska w tym regionie była odbierana pozytywnie. Nawet okres rewolucji kulturalnej, kiedy D'runngowie zostali poddani kolektywizacji, chociaż wzbudził opór ze strony wielu, nie potrafił zaćmić wielowiekowej historii wyzysku i zniewolenia od sąsiednich ludów. W konsekwencji chiński model „wewnętrznego kolonializmu” jest przyjmowany z bierną akceptacją. Możliwym przejawem oporu D'runng wobec obcej dominacji są przeniesienie się wyżej w góry bądź w ekstremalnych wypadkach samobójstwo. Jeden z takich przypadków z 2010 roku został opisany przez Stéphane'a Grosa (Gros 2014: 90). Zwiększona zależność gospodarcza i marginalizacja, jaka dotyka lud D'runng, mogą doprowadzić do sytuacji podobnej do tej, która dotknęła mniejszość Lahu, żyjącą na południu Yunnanu. Wśród Lahu kobiety coraz częściej wychodzą za mąż poza wspólnotą, a liczba samobójstw wśród mężczyzn z tego i innych powodów niepokojąco rośnie (Ma 2013: 188). Wydaje się, że D'runng zmierzają w tym samym kierunku. Wiele osób nie pracuje i jest uzależnionych od rządowego wsparcia. Powierzchnia upraw została znacznie ograniczona, nie rozwinął się również jeszcze sektor turystyczny, przez co mieszkańcy mają ograniczone możliwości zarobkowania. Według ludu D'runng rośnie liczba

przypadków alkoholizmu i bójek, co potwierdziły moje obserwacje podczas pobytu w wiosce Kongdang.

Wspomniane ograniczenie powierzchni upraw wiąże się z ogólnym, rządowym zakazem prowadzenia tradycyjnej dla D'runng gospodarki żarowej. W oficjalnym dyskursie rządowym, którego celem jest budowanie jednolitego narodu, samowystarczalne gospodarki społeczności wiejskich „[...] stanowią zagrożenie w oczach rządu centralnego” (Gros 2014: 81). W tym wypadku pretekstem dla wprowadzenia zakazu stały się działania mające na celu ochronę środowiska naturalnego. W roku 2003 implementacja programu ochrony lasów doprowadziła do powtórnego zalesienia wszystkich gruntów uprawnych w dolinie. Gospodarka żarowa była bezpośrednio powiązana ze sferą wierzeń oraz wielowiekowych tradycji. W ten sposób działania rządu doprowadziły do przerwania kulturowej ciągłości³. Wprowadzony zakaz spowodował również ich uzależnienie od pomocy rządu. Na podstawie wywiadu przeprowadzonego z chińskim pracownikiem socjalnym w wiosce Kongdang ustalono, że rządowa pomoc utrzymuje się obecnie na poziomie 120 kilogramów ryżu rocznie, czemu towarzyszy zapomoga finansowa w wysokości 100 RMB miesięcznie. W wyniku polityki władz ryż stał się jednym z głównych przedmiotów dotacji dla potrzebujących gospodarstw domowych. Jest on dziś symbolem drastycznej zmiany w warunkach społecznych panujących w dolinie. W dolinie rzeki Dulong ryż od wieków symbolizował kulturowe różnice między ubogim, górzystym terenem ludu D'runng a żyznymi dolinami zamieszkanymi przez Chińczyków Han. Jak stwierdza Gros: „Ryż przez długi czas był pożądanym produktem spożywczym, czymś co poprzednie pokolenia ludu D'runng jadały bardzo rzadko. Był on symbolem statusu, nabywanym od czasu do czasu przez tych, którzy mogli sobie na to pozwolić” (Gros 2014: 81).

Aktualnie kwestia dystrybucji ryżu przez rząd chiński stała się częścią szerszego kontekstu „wewnętrznego kolonializmu”. Obecnie ryż przestał funkcjonować jako symbol statusu. Poprzez zapewnienie jego stałych dotacji status społeczny D'runngów został pozornie zrównany. W rzeczywistości jednak zostali oni skrajnie uzależnieni od pomocy rządu. Jak stwierdza Gros, ryż nabiera „słodko-gorzkiego” smaku, stając się jednym z wielu narzędzi kontroli i integracji mniejszości etnicznych (Gros 2014: 81). Reakcją na ograniczenie tradycyjnego rolnictwa jest zwiększenie zbieractwa i częstotliwości polowań. Jak stwierdził nasz informator, chiński pracownik socjalny, z uwagi na zarekwirowanie broni palnej przez rząd myśliwi D'runng polują współcześnie tak jak ich przodkowie za pomocą kuszy. D'runng niechętnie współpracują z Hanami, nie zgadzają się na popularyzowaną przez władze hodowlę zwierząt oraz uprawę wspieranych przez rząd chiński obcych im roślin.

³ Kulturowa ciągłość jest tutaj rozumiana jako dążenie danego ludu do zachowania kluczowych elementów jego kultury poprzez ich stopniowe przystosowanie do zachodzących w czasie zmian. Przerwy w ciągłości kulturowej ujmuję jako wyraźne zmiany zachodzące w danej kulturze w sposób nieewolucyjny, często w wyniku interwencji z zewnątrz.

Wraz ze zwycięstwem Komunistycznej Partii Chin sytuacja mniejszości etnicznych została ujęta w ramy maoistowskiej wizji świata. W latach 50. XX wieku lud D'runng został uznany za „społeczeństwo prymitywne”, stając się przy tym głównym celem reform społeczno-gospodarczych. Nowo powstałej Chińskiej Republice Ludowej przyświecała idea: „[...] wydobycia mniejszości z ich zacofanego stanu i przystosowanie ich do warunków życia w nowoczesnych socjalistycznych w Chinach” (Sofield, Li 2007: 268). W ten sposób specyfika kulturowa, lokalne tradycje i praktyki religijne zostały uznane za główne bariery rozwojowe, które trzeba pokonać.

Programy rozwojowe propagowane w Yunnanie, jak głosi slogan „wielkiej prowincji kultury etnicznej”, mieszczą się w ramach tzw. zielonego modelu gospodarczego. W 1998 roku podjęte zostały liczne przedsięwzięcia rządowe mające na celu rozwój gospodarczy obszarów wiejskich w Yunnanie i walkę z ubóstwem. Towarzyszyły im inicjatywy związane z ochroną natury i lokalnych kultur oraz rozwojem turystyki. W wypadku współczesnych Chin rozwój gospodarczy, ochrona środowiska i lokalnej kultury⁴ to wzajemnie ze sobą skonfliktowane elementy.

Wioska Kongdang jest jedyną większą miejscowością w dolinie rzeki Dulong. Jej populacja liczy około tysiąca mieszkańców rozrzuconych na dużym terenie doliny rzeki w licznych małych osiedlach na zboczach górskich po obydwu jej stronach. Do października 2014 roku, by dotrzeć do niej, konieczna była podróż nieutwardzoną drogą, wyciętą w górskim zboczu. Pierwszym etapem budowy infrastruktury w tym regionie było ukończenie 96-kilometrowej drogi w poprzek góry Gaoligong jesienią 1999 roku. Pozwoliło to na transport materiałów budowlanych i maszyn. Wkrótce droga zyskała priorytetowe znaczenie we wprowadzaniu dalszych planów rozwojowych. Już w 2000 roku powstały pierwsze wielopiętrowe budynki i elektrownie wodne. Na dachach domów pojawiły się anteny satelitarne, a wraz z nimi chińskie kanały telewizyjne. Zbudowano też wieże do odbioru sygnału telefonii komórkowej China Mobile. Od roku 2010 przeprowadzono dalsze inwestycje, które złożyły się na program „Pomocy dla narodowości Dulong”. Jego celem były poprawa warunków mieszkaniowych, infrastruktury, rozwoju społecznego ludności oraz ochrona środowiska. W maju 2014 roku na trasie łączącej dolinę z resztą prowincji trwały prace nad otwarciem nowej drogi. Projekt obejmował budowę tunelu poniżej poziomu śniegu, co miało rozwiązać problem dostępu do doliny w okresie zimowym. W styczniu 2014 roku prezydent Xi Jinping świętował zakończenie pierwszego etapu robót. Później zaczęto budować bazę turystyczną w dolinie. Pojawiły się również plany otwarcia muzeum etnograficznego, którego budynek był już gotowy w maju 2014 roku. Dziennik

⁴ Kultura jest w tym wypadku definiowana jako: „całość psychicznych i fizycznych reakcji i działań, które charakteryzują zachowanie osób tworzących grupę społeczną zbiorowo i indywidualnie, w relacji do ich naturalnego środowiska, do innych grup, do członków samej grupy i każdego z osobna. Obejmuje również produkty działań i ich rolę w życiu grupy” (Boas 2010: 136).

„Zhongguo Ribao” z 14 października 2014 roku donosił o finalizacji projektu budowy drogi. Sam artykuł był opatrzony zdjęciem, na którym roześmiane kobiety z ludu D’rung, ubrane w tradycyjne stroje, wraz z chińskimi robotnikami świętują otwarcie tunelu drogowego. Wydarzenie to trafnie skomentował przedstawiciel ludu D’rung, Deng Liang-hui, wyrażając swoją troskę o przyszłość słowami:

W tej chwili, powiat pozostaje taki, jaki był przez setki lat. Moim życzeniem jest, żeby rząd zapobiegł zbyt komercyjnemu wykorzystywaniu naszych tradycji. Mam nadzieję, że tradycyjna kultura pozostanie nienaruszona (Hu 2014).

W maju 2014 roku przybyliśmy do administracyjnego centrum doliny Dulong wioski Kongdang. Na jej terenie znajdowały się proste domy gościnne, dwie niewielkie restauracje, kilka sklepów z podstawowymi produktami, narzędziami do pracy w polu, saperkami, latarkami czy tzw. przedmiotami zbytku, jak płyty CD z tybetańską muzyką pop. Jedną ze wspomnianych jadłodajni prowadzona była przez tybetańskich osiedleńców z regionu Kham, co świadczy o wciąż utrzymujących się w tym regionie wpływach tybetańskich. Oprócz budynków prywatnych w wiosce znajdują się także: państwowa szkoła podstawowa, administracyjny budynek rządowy oraz dom opieki dla seniorów.

Pobyt w Kongdang i obserwacja życia mieszkańców wioski przypomniły opis Jensa U. Parkiny’a dotyczącego ludu Czin z terenu Birmy: „[...] głośna muzyka i alkohol są [często] pierwszymi przejawami zachodzącej na terenach wiejskich modernizacji [...]” (Parkiny 2007: 33). Podobnie sytuacja przedstawiała się w Kongdang, gdzie duża część zarówno młodzieży, jak i osób starszych nadużywała chińskiego alkoholu ryżowego *báiji*. Tradycyjnie alkohol spożywano w trakcie rytuałów i plemiennych ceremonii. Współcześnie miejscem spotkań towarzyskich w wiosce jest niedawno otwarta tybetańska sala taneczna wraz z barem karaoke. Kilka prostych drewnianych stołów, ekran wyświetlający teksty utworów, mikrofon oraz zestaw głośników wyczerpywały lokalne wyobrażenia dotyczące rozrywki.

W perspektywie chińskiego rządu język D’rung⁵ stanowi przykład zachowania odrębnego języka przez ludność lokalną. Nie jest to jednak efekt planowych starań rządu mających na celu jego ochronę, a raczej wynik jego wieloletniej izolacji. Młodszy wykształceni użytkownicy języka D’rung coraz częściej przechodzą na lokalny dialekt języka mandaryńskiego. Używają oni także leksykalnie uboższej formy języka D’rung niż ich rodzice czy dziadkowie. Ross Perlin, analizując podejście ludu D’rung do ich języka, pisze:

⁵ Język D’rung wymyka się klasyfikacjom językoznawczym ze względu na brak pewności co do tego, czy należy on do grupy języków tybeto-birmańskich. Według lingwistów, a także samych D’rung, najbardziej autentyczną formę języka D’rung można usłyszeć w wiosce Kongdang.

D'ring postrzegają swój język jako ściśle związany z ich etniczną tożsamością, jednocześnie jednak rośnie w nich świadomość tego, jak bardzo ograniczone jest jego użycie poza ich wioskami (Perlin 2009: 92).

Potwierdzają to nasze obserwacje. Szkoła podstawowa w Kongdang, w której językiem nauczania był język D'ring, została zamknięta z uwagi na niską frekwencję. W dolinie rzeki Dulong mieści się jeszcze kilka innych szkół, w których wiedzę przekazuje się za pośrednictwem języka D'ring. W szkołach pielęgnuje się jednak jedynie jego mówioną formę. Taki stan rzeczy prowadzi do coraz częstszego przechodzenia na język chiński, szczególnie że celem edukacji jest dwujęzyczny model: język lokalny plus język chiński. Preferowany przez rząd model edukacji dzieci w odległych szkołach z internatem pogłębia proces stopniowego odchodzenia od lokalnego języka. Wysiłki mające na celu jego zachowanie są podejmowane spontanicznie przez nielicznych wykształconych przedstawicieli tego ludu. Przykładowo wspomniany lingwista, Li Jinming, prowadził warsztaty dla nauczycieli w mieście Kunming w celu przygotowania ich do nauczania w języku D'ring. Działania rządu mające na celu ochronę tego języka opisywał językoznawca Ross Perlin.

Zgodnie z przytoczoną przez niego wypowiedzią Stéphane'a Grosa nowy podręcznik szkolny w języku D'ring ma wkrótce wejść do użycia (Perlin 2009: 106). D'ring uczą się języka chińskiego, by zmazać piętno bycia „wsteczną” mniejszością etniczną. Jego nauka nabrała znaczenia dopiero w ciągu ostatnich dwóch dekad. Starsze pokolenie D'ring włada językiem chińskim w ograniczonym stopniu, co wykazały przeprowadzone przez nas wywiady. Budując na podstawie analogii wizję możliwego rozwoju języka w przyszłości, należy przywołać przykład jego modyfikacji z wioski Xiao Chala. W wiosce założonej w latach 50. ubiegłego wieku przez imigrantów D'ring ich język znalazł się pod wpływem języka chińskiego i Lisu, co doprowadziło do jego modyfikacji. Podobne mechanizmy mogą dotknąć wszystkich użytkowników języka D'ring.

Od końca lat 90. ubiegłego wieku przemysł turystyczny jest głównym sektorem gospodarki Yunnanu. Zanikająca praktyka tatuażu wśród ludu D'ring od lat budzi zainteresowanie chińskich i zagranicznych turystów, których liczba stale rośnie. Kobiety D'ring z twarzami pokrytymi tatuażem są postrzegane przez nich jako symbole „egzotyki” i „dzikości” prowincji (Gros 2012: 42). Wydaje się, że rząd prowincjonalny, rozbudowując infrastrukturę w tym regionie, chce również wykorzystać drzemiący w tatuażu potencjał ekonomiczny. Sama praktyka pokrywania twarzy kobiet D'ring tatuażem ma długą historię sięgającą czasów dynastii Ming. Pierwsza relacja w języku europejskim na temat tatuażu pochodzi od podróżującego po Yunnanie w latach 1895–1896 Francuza, księcia Henri d'Orleans. Pisał on: „Mężczyźni przeważnie mieli gałązkę lub cieriń w uchu jako ozdobę; kobiety [...] miały zielone tatuaże wokół ust” (D'Orleans 1999: 248).

W okresie rewolucji kulturalnej w Chinach Mao Zedong uznał tatuaż za przejaw działań antyspołecznych, jego wykonywanie zostało zakazane (Steinfeld 2015:

16). Najdotkliwej uderzyło to w kulturę praktykujących tę sztukę mniejszości etnicznych. Ostatnie kobiety w dolinie Dulong zostały wytatuowane w latach 60. ubiegłego wieku (Zhang 2000: 110). Tatuowano w okresie zimowym ze względu na mniejsze ryzyko wdania się zakażenia. Wzór na twarzy wydrapywała rozgrzanym, ostrym narzędziem doświadczona tatuatorka. Dziewczynki poddawane tej procedurze były zazwyczaj w wieku 12–13 lat (Yang 2012: 96). Rany goiły się około tygodnia, opuchlizna twarzy schodziła po kilku dniach. Pełna władza nad mięśniami wracała dopiero po pół roku, a czasami nigdy, ze względu na miejscowe uszkodzenie nerwów twarzy. Tatuaż był do niedawna w kulturze D’rung traktowany jako symbol przejścia w dorosłość i stanowił kanon kobiecego piękna (Li 2003: 135). Współcześnie w dolinie Dulong żyje jedynie 26 kobiet z tatuażem na twarzy. Przedstawia on charakterystyczny dla D’rung motyw motyla, który różnicował się między poszczególnymi klanami rodzinnymi. Według animistycznych wierzeń D’rung po śmierci ich dusze przemieniają się w motyle. Innym możliwym wytłumaczeniem praktyki tatuażu była chęć uczynienia kobiet mniej atrakcyjnymi dla obcych. Miało to powstrzymać sąsiednie ludy przed gwałtami i porwaniami. Tatuaż w wypadku D’rung należy już jednak do przeszłości. Najmłodsza spośród wytatuowanych kobiet ma dziś 56 lat, najstarsza przekroczyła 90 lat. Młode kobiety z wioski Kongdang zapytane, czy zdecydowałyby się na pokrycie twarzy tatuażem, odpowiadały, że uważają tę praktykę za formę oszpecenia ciała.

W trakcie badań w regionie doliny rzeki Dulong udało nam się dotrzeć do jednych z ostatnich wytatuowanych seniorek. Jedna ze wspomnianych kobiet, Duna (80 lat), żyje w domu starców zbudowanym przez chiński rząd. Ponieważ nie zna języka chińskiego, wywiad z nią został przeprowadzony za pośrednictwem opiekuna socjalnego. Fakt, że zmuszona jest żyć w ośrodku dla seniorów, świadczy o postępującym rozpadzie społecznych więzi wśród D’rung. Mężczyźni coraz częściej opuszczają dolinę w poszukiwaniu zatrudnienia. Część z nich znajduje je przy sezonowych pracach budowlanych zarówno na terenie Chin, jak i w Birmie. Tatuaż stał się dla kobiet D’rung możliwością uzyskania dodatkowego dochodu, a one same stały się żywą „atrakcją turystyczną”. Warto przypomnieć o wytatuowanych kobietach z ludu Li mieszkających na chińskiej wyspie Hainan. Dla wygody turystów przesiedlono je do specjalnie do tego celu wybudowanego Parku Wiosek Etnicznych. Wydaje się, że nowy budynek muzeum w dolinie może w przyszłości służyć podobnym celom.

W latach 50. XX wieku D’rung zostali uznani przez nowe chińskie władze za „prymitywnych komunistów” (Gros 2012: 99). Status „komunistycznej” mniejszości miał ułatwić im przejście do kolejnego etapu, którym był „nowoczesny” chiński komunizm. Kolejne projekty rządowe mające na celu rozwój ekonomiczny oraz poprawę warunków życia w dolinie w konsekwencji doprowadziły do zwiększenia marginalizacji ludu D’rung i jego zależności od pomocy rządu. Tradycyjna samowystarczalna gospodarka została zastąpiona przez system rządowych dota-

cji. Planowane otwarcie doliny dla ruchu turystycznego może być szansą na stworzenie nowych źródeł dochodu i rewitalizację lokalnej kultury. Wiąże się z nim jednak ryzyko komercjalizacji miejscowej kultury, czego dotkliwie koszty poniosą jej mieszkańcy. Niepokojącym zjawiskiem jest stopniowy spadek liczebności ludu D'ring. Młodzi ludzie, czerpiący swoją wiedzę o świecie zewnętrznym z telewizji, są coraz bardziej świadomi izolacji doliny oraz ograniczonych szans poprawy swojego losu. Wielu decyduje się na przeniesienie do dużych miast w poszukiwaniu lepszej przyszłości. Wśród tych, którzy zostali, rośnie liczba przypadków patologii społecznych. Opisywana sytuacja ludu D'ring okazuje się swoistą egzemplifikacją działania chińskiego wewnętrznego kolonializmu. Jest on oparty na rosnącej presji ekonomicznej i administracyjnej, w rezultacie której postępują marginalizacja i asymilacja peryferyjnych wspólnot.

Bibliografia

Bailey F.M.

1945 *China–Tibet–Assam: A Journey, 1911*, London.

Boas F.

2010 *Umysł człowieka pierwotnego*, przeł. M. Pawluczuk, Kraków.

Chaloult N.B., Chaloult Y.

1979 *Internal Colonialism Concept: Methodological Considerations*, „Social and Economic Studies”, nr 4.

Cheng A.

2011 *A Life Etched in Lines*, „China Daily”, 31.01.2011.

D'Orleans H.

1999 (1898) *From Tonkin to India by the Sources of the Irrawadi*, Bangkok.

Gros S.

2004 *The Politics of Names: The Identification of the Dulong (D'ring) of Northwest Yunnan*, „China Information”, nr 18.

2014 *The Bittersweet Taste of Rice: Sloping Land Conversion and the Shifting Livelihoods of the Drung in Northwest Yunnan, China*, Himalaya, „The Journal of the Association for Nepal and Himalayan Studies”, t. 34, nr 2.

Gros S.

2009 *A Sense of Place: The Spatial Referent in the Definition of Identities and Territories in the Dulong Valley (north-west Yunnan–China)*, [w:] *Inter-ethnic Dynamics in Asia: Considering the Other Through Ethnonyms, Territories and Ritual*, red. Ch. Culas, F. Robinne, London–New York, s. 103–122.

2011 *Economic Marginalization and Societal Identity among the Drung People of Northwest Yunnan*, [w:] *Moving Mountains: Ethnicity and Livelihoods in Highland China, Vietnam and Laos*, red. J. Michaud, T. Forsyth, Vancouver, s. 257–282.

2012 *La Part manquante: Echanges et pouvoirs chez les Drung du Yunnan*, Nanterre.

Hind R.J.

1984 *The Internal Colonial Concept*, „Comparative Studies in Society and History”, nr 3, s. 543–568.

- Houtman G.
1999 *Mental Culture in Burmese Crisis Politics Aung San Suu Kyi and the National League for Democracy*, Tokio.
- Kingdon-Ward F.
1923 *The Mystery Rivers of Tibet*, London.
- La Polla R.J.
1987 *Dulong and Proto-Tibeto-Burman*, „Linguistic of the Tibeto-Burman Area”, Spring, t. 10(1).
- La Polla R.J.
2000 *Valency-changing Derivations in Dulong/Rawang*, [w:] *Changing Valency: Case Studies in Transitivity*, red. R.M.W. Dixon, A.Y. Aikhenvald, Cambridge, s. 282–311.
- Li J., Gao F.
2003 *Gaoshan Xiagu Dulongjia*, Yunnan ren min chu ban she; Yunnan da xue chu ban she (20 shi ji Zhongguo min zu jia ting shi lu), Kunming Shi.
- Ma J.
2013 *The Lahu Minority in Southwest China: A Response to Ethnic Marginalization on the Frontier*, London.
- Parktiny J.U.
2007 *Blood Faces. Through the Lens: Chin Women of Myanmar*, Singapore.
- Perlin R.
2009 *Language Attitudes of the T’rung*, „Linguistics of the Tibeto-Burman Area”, April, t. 32.
- Rockhill W.
1881 *Land of the Lamas: Notes on a Journey through China, Mongolia, and Tibet*, New York.
- Sofield F.M., Li S.
2007 *Indigenous Minorities of China and Effects of Tourism*, [w:] *Tourism and Indigenous People: Issues and Implications*, red. R. Butler, T. Hinch, Amsterdam.
- Steinfeld J.
2015 *Little Emperors and Material Girls: Sex and Youth in Modern China*, London.
- Sun H.
1087 *A Brief Account of My Research Work*, „Linguistic of the Tibeto-Burman Area”, Spring, t. 10(1).
- Yang J.
2012 *Zhongguo Dulong zu*, Yinchuan.
- Zhang Q.
2000 *Dulong zu wen hua shi: A Cultural History of the Dulong Nationality*, Kunming Shi.

Źródła internetowe

http://news.xinhuanet.com/english/china/2014-01/03/c_133017125.htm [dostęp: 29.04.2015].

<http://www.stats.gov.cn/tjsj/tjgb/rkpcgb/> [dostęp: 25.04.2014].

<http://www.tibeto-burman.net/rda/index.html> [dostęp: 01.05.2014].

Hu Y. Highway tunnel opens world to Derung ethnic group

http://www.chinadaily.com.cn/china/2014-04/11/content_17425765.htm [dostęp: 22.07.2016].